

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE “YUMUŞAK G” (Ğ) ÜNSÜZÜYLE İLGİLİ KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Problems Faced with the “Soft G” Consonant in Teaching Turkish as a Foreign Language and Suggestions for Solutions

Dr. Öğr. Üyesi Ünal KALAYCI

Batman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. Batman, Türkiye. ukalayci@gmail.com

Öğr. Gör. Mehtap DEMİR

İzmir Bakırçay Üniversitesi, Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi. İzmir, Türkiye. mehtap.demir@bakircay.edu.tr

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received
13.05.2023

Kabul/Accepted
08.06.2023

Sayfa/ Page
47-57

Öz

Dildeki sesler ve o seslerin alfabedeki karşılıkları dil öğretiminin temel alanlarını doğrudan etkilemektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine yapılan çalışmalar Türkiye Türkçesindeki “ğ, ş, ç, ı ve ü” harflerinin yazımında ve bu harfler ile ifade edilen seslerin telaffuzunda zorlandığını göstermektedir. Bunlar Türkçe öğrencilerinin daha önce kullandıkları alfabelerde yer almayan harflerdir. Bu harflerin zorluk derecesi aynı değildir. Bir dil konuşuru bir ya da daha fazla harfin yazımında veya sesletiminde zorlanırken başka bir dil konuşuru başka bir harfin ya da harflerin yazımında veya sesletiminde zorlanabilmektedir. Bununla birlikte Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde yumuşak g, öğrenci tarafından yazım ve sesletiminde zorlanılan başlıca harflerden biridir.

Bu çalışmada, yabancılara Türkçe öğretiminde, sesletiminde zorlanılan harf ve sesler üzerine yapılan araştırmalara yer verilecek ve “yumuşak g” sesinin çıkış yerleriyle diğer özellikleri ele alınacaktır. Bunun yanı sıra Batı Türkçesinin tarihi ve çağdaş dönem alfabelerinde yumuşak g harfinin yer alıp almadığı incelenecektir. Çalışmanın son bölümünde yabancılara Türkçe öğretiminde yumuşak g sesletim sorununun çözümüne yönelik öneriler sunulacaktır.

Yumuşak g harfiyle ilgili varlığı tespit edilen bu probleme dikkat çekmek ve çözüm önerileri sunmak amacıyla hazırlanan çalışma, doküman analizi yöntemiyle ele alınmış ve Türkiye Türkçesindeki “yumuşak g” harfiyle sınırlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, alfabe, yumuşak g, sesletim, yazım.

Abstract

The sounds in the language and their equivalents in the alphabet directly affect the basic areas of language teaching. Studies on teaching Turkish as a foreign language show that there are difficulties in writing the letters “ğ, ş, ç, ı and ü” in Turkey Turkish and in pronouncing the sounds expressed with these letters. These are the letters that are not included in the alphabets that Turkish learners have used before. The difficulty level of these letters is not the same. A speaker of one language may have difficulty in spelling or pronouncing one or more letters, while a speaker of another language may have difficulties in spelling or pronouncing another letter or letters. However, in the process of teaching Turkish as a foreign language, soft g is one of the main letters that learners have difficulty in spelling and pronunciation.

In this study, studies on letters and sounds that are difficult to pronounce in teaching Turkish to foreigners will be addressed and the origins and other features of the "soft g" letter will be discussed. In addition, it will be examined whether the soft letter g is included in the historical and contemporary alphabets of Western Turkish. In the conclusion part of the study, suggestions for the solution of the “soft g” pronunciation problem in teaching Turkish to foreigners will be presented.

The study, which was prepared in order to draw attention to this problem related to the soft g letter and to offer a solutions proposal, was handled with the document analysis method and was limited to the "soft g" letter in Turkey Turkish.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, alphabet, soft g, pronunciation, writing.

Atf/Citation: Kalaycı, Ü ve Demir, M (2023). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde “Yumuşak G” (Ğ) Ünsüzüyle İlgili Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *International Journal of Filologia*. ISSN: 2667-7318 6(9), 47-57.

Bu çalışma, Batman Üniversitesi tarafından 07-09 Kasım 2022 tarihinde Batman’da düzenlenen Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Bugünü ve Yarını Sempozyumu’nda aynı adla sunulan tam metin bildirinin yeniden düzenlenmiş ve genişletilmiş biçimidir.

Giriş

Yabancı dil öğretiminde ilk konulardan biri yazmanın ve okumanın temeli olan alfabedir. Her konuda olduğu gibi alfabe öğretiminde de bazı ilkeler ve dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Öğrencilerin daha önce kullandıkları alfabeler ile Türkçe alfabenin yazıldığı yönün aynı olup olmaması, öğrencilerin kaç alfabe bildikleri gibi bazı hususların yanında, daha önce kullanılan alfabe ile Türkçe alfabedeki harf farklılıkları çok önemlidir. Öğrenciler hakkındaki bu bilgilerden hareketle Türkçe öğrenen kişi, grup ya da grupların ilk defa Türkçe alfabede karşılaştıkları harflerin yazımına ve o harflerle ifade edilen seslerin çıkarılışına daha fazla zaman ayrılarak bu konuda ortaya çıkabilecek sorunlar önlenmeye çalışılır.

Tüm bu gayretlere karşın bazı seslerin telaffuz, yazım ve okunuşu geç öğrenilebilmekte hatta bazı öğrenciler Telaffuz ve yazım sorunlarını halledemediği eğitimlerini tamamlayabilmektedir. Türkiye Türkçesinin öğrenilmesinde ve öğretilmesinde sorun yaşanan ses ve harflerden biri, belki de en çok zorlanılanı yumuşak g'dir.

Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimiyle ilgili çalışmalarda ses ve sesin yazıdaki karşılığı olan harfin öğretiminde yaşanan sorunların tespitine yönelik çeşitli çalışmalar yapılmıştır fakat bu sorunun çözümüne yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Çalışmanın amacı, yumuşak g ile ilgili tespit edilen sorunları ele alarak bu sorunların çözümüne yönelik öneriler sunmaktır. Alanla ilgili kaynakların taranmasına dayanan çalışma, Türkiye Türkçesindeki yumuşak g sesi ve onu yazıda temsil eden harf ile sınırlandırılmıştır.

1. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİNDE YUMUŞAK G (Ğ) İLE İLGİLİ SORUNLAR ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

1990'larda “Büyük Öğrenci Projesi” ile Türk ülke ve topluluklarından Türkiye'ye öğrenim için gelen öğrencilere Türkiye Türkçesi aktif şekilde yabancı dil olarak öğretilmeye başlanmıştır. O tarihten bu yana, konuyla ilgili ortaya çıkan sorunlar üzerine yapılan çalışmaların sayısı da artmıştır. “Yumuşak g” ünsüzünün öğretimiyle ilgili yaşanan sorunları ele alan çalışmalar ve o çalışmalarda dile getirilen görüşler şu şekildedir:

Mısır'da Türkçe öğrenenlerin yaptığı hataları araştıran bir çalışmada, yumuşak g sesinin Arapçada olmaması nedeniyle bazı öğrencilerin temel dil becerilerinde bu sesi “öğle>öyle, öğün>öyün, düğün>düyün, düğme >düyme, değer>deyer, eğer>eyer, meğer> meyer, değil>deyil” sözcüklerinde görüldüğü gibi “y” olarak kullandığı tespit edilmiştir (Özdemir ve Yazıcı, 2017, s. 67).

Kazakistanlıların Türkçeyi öğrenirken yaptıkları hataları ele alan bir çalışmada, Kazak Türkçesinde bulunmayan “c ve ğ” harflerinin yazım ve telaffuzunda zorluklar yaşanması nedeniyle bu seslerin öğretiminde gereken önemin verilmesi, öğrencilerin alfabeyi öğrendiğinden emin olunmadan diğer konulara geçilmemesi önerilmiştir (Kumsar ve Kaplankıran, 2016, s. 85).

Ana dili Türkçe olmayan öğrencilere Türkçe öğretimiyle ilgili hazırlanan bir çalışmada görüşme yapılan öğretmenlerden biri, Suriyeli öğrencilerin “a-e, ı-i ve yumuşak g” harflerini karıştırdıklarını dile getirmiştir (Çelik Yıldız, 2019, s. 69). Suriyeli öğrencilerin A1 düzeyinde konuşurken ve yazarken “ğ” harfi yerine “k-g-y” harflerini kullandığı tespit edilmiştir (Kaya, 2019, s. 89).

Zhejiang Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi Türkçe Bölümü birinci sınıfında öğrenim gören on öğrenci üzerinde, dinledikleri sesleri ne derece doğru anladıklarını ve tanıdıklarını tespit etmek amacıyla yapılan çalışmada öğrencilere hangi seslerde zorlandıkları sorulmuştur. En fazla zorlanılan ses olarak beş kişi “l”, beş kişi “r” ve dört kişi de “yumuşak g” cevabını vermiştir (Işık ve Işık, 2020, s. 6).

Ana dili Boşnakça olanların Türkçe öğrenirken “ğ, ı, ö, ü” seslerinin telaffuzunda ve yazımında zorlandıkları tespit edilmiştir (Arslan ve Klicic, 2015, s. 180). Boşnak öğrencilerin Türkçe okuma hataları üzerine yapılan bir çalışmada “kötümserliğimizden” sözcüğündeki -ği hecesinin yutulduğu tespit edilmiştir. Hecenin yutulması, öğrencilerin yumuşak g sesini çıkartamaması ve sözcüğün çok heceli olmasına bağlanmıştır (Kara, 2013, s. 946).

İran’da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler üzerine yapılan bir çalışmada öğrenciler İran alfabesinde bulunmayan “yumuşak g” sesini “ağaç, yağmur, gideceğim” sözcüklerinde olduğu gibi genellikle “g” şeklinde telaffuz etmiştir (Başar, 2019, s. 110-111).

Türkçe öğrenen Moğol öğrenciler, yumuşak g yerine “görenekin, piknike” sözcüklerinde olduğu gibi “k”, “istediğim, seçeceğiz” sözcüklerinde olduğu gibi “g” ve “yapacayım, gideceyim” sözcüklerinde olduğu gibi “y” harfini yazmışlardır (Albayrak, 2010, s. 48-53).

Atatürk Üniversitesinde öğrenim gören on beş Kırgız öğrencinin Türkçe ve Türkiye’ye yönelik görüşleri üzerine yapılan bir çalışmada on bir öğrenci Türkçe öğrenmenin kolay olduğunu ifade etmiştir. “Türkçenin hangi özelliği size zor gelmektedir?” sorusuna diğer dört öğrencinin söyledikleri zorluklar arasında “yumuşak g ve k” harflerinin yazımı da vardır (Alyılmaz, Biçer ve Çoban, 2015, s. 335).

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin yazma başarılarının ve hatalarının incelendiği bir çalışmada alfabeyle ilgili yapılan yanlışlar başlığı altında hangi harfin hangi harfle karıştırıldığı ayrı ayrı ele alınmıştır. Çalışmada yumuşak g yerine y, y yerine de yumuşak g yazılarak yapılan yanlışlıklara da değinilmiştir. Cümle içerisinde sözcüklerin yanlış yazımları “sevdiğim > sevdiyim, eğleniriz > eyleniriz, büyüüp > büyüğüp, gerçekleştireceğim > gerçekleştireceyim, eğleniyorum > eyleniyorum, eğlenceli > eylenceli, büyüyünce > büyüğünce, değil > deyil, iğne > iyne...” (Aktaş, 2021, s. 121-122) örneklerinde görüldüğü gibidir.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin sınıf içi kaygı durumlarının değerlendirildiği bir çalışmada Türkiye Türkçesi alfabesindeki “ğ, ö, ü, ı” gibi harflerin yazımının, okunmasının ve o harflerin karşıladığı seslerin telaffuzunun zorlanılan konuların başında geldiği vurgulanmıştır. Bu zorlanmaların öğrencinin kaygı düzeyini artıran bir faktör olduğu ifade edilmiştir (Aktaş B. , 2018, s. 18).

Farklı ülkelerden Türkiye’ye gelen ve Türkçe öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin alfabe farklılıklarının yabancılara Türkçe öğretimindeki etkisini tespit etmek üzere yapılan bir çalışmada “alfabede yer alan harfleri seslendirmede sorun yaşadığını ifade eden öğrencilerin 28’i (% 70) sesli harflerin (a, e, ı, i, u, ü, o, ö) telaffuzunda, 12’si (% 30) ise çeşitli sessiz harflerin (ç, ğ, h, y, p, ş) telaffuzunda zorlandıklarını belirtmiştir.” (Çiftçi ve Demirci, 2019, s. 106). Arap alfabesi kullananların özellikle Arap alfabesinde bulunmayan “ç, ğ, j, p, v” gibi seslerle ilgili çeşitli sorunlar yaşadığı, Kiril alfabesini kullanan yabancı uyruklu öğrencilerin “b, c, ç, ğ, p, v, r, y, ş vb.” sessiz harflerin yazımında zorlandıkları, İngilizce üzerinden Latin alfabesini kullanan öğrencilerin Türkçede olup İngiliz alfabesinde olmayan “ç, ğ ve ş”nin yazımında sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir (Çiftçi ve Demirci, 2019, s. 108, 112, 115).

Atatürk Üniversitesi DİLMER’de, Gaziantep Üniversitesi TÖMER’de ve Fırat Üniversitesi FÜDEM’de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler üzerine yapılan araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ve ana dillerine göre sınıflandırılan 45 öğrenciye, öğrenirken zorlandıkları ünlü ve ünsüzler sorulmuştur. Ünsüzler içerisinde Araplar “c, ğ, h, y”; Afganlar “ş, ç, ğ”; Farslar “ğ, h”; Somalililer “c, ç, ğ, l”; Nijeryalılar “ğ” şeklinde cevap vermiştir. Diğer gruplardakiler, seslendirmede ve yazmada zorlandıkları bir ünsüz olmadığını belirtmişlerdir (Şengül, 2014, s. 335).

Yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlarla ilgili yapılan bir başka çalışmada da şu ifadelere yer verilmiştir: “Seslerin telaffuzundaki zorluk hedef kitlenin diline göre değişmekle birlikte ğ, ş, ç, ı ve ü gibi sesler yabancılara seslendirmekte zorlandığı öğelerin başında gelmektedir.” (Er, Biçer ve Bozkırlı, 2012, s. 63).

Ankara, Gazi ve Ege Üniversitesine bağlı TÖMER öğrencilerinden rastgele seçilen yüz kişinin örneklemini oluşturduğu çalışmada yüzde otuz üçünün konuşma sorunları yaşadığı tespit edilmiştir. Bu sorunun “ğ, o, u ve ı” seslerinin çıkarılmasında yaşanan zorluklar olduğu ve bunun da telaffuzun ötesinde kelime hazinesinden kaynaklanan bir durum olarak değerlendirmek gerektiği dile getirilmiştir (Açık, 2008, s. 6).

Yurt dışında Türkçe öğreten kişilerle yapılan bir çalışmada, konuşma eğitiminde karşılaşılan sorunlar başlığı altında “Kendi dillerinde olmayan seslerin seslendirilmesi zorluğu (özellikle g, ğ, ı, i, u, ü, o, ö,

p sesleri)” çalışmaya katılan öğretmenlerin %83’ü tarafından sorun olarak görülmüştür (Altunkaya, 2021, s. 10).

Değişik dil ailelerinden Türkiye’ye eğitimlerinin belirli bir dönemini tamamlamak üzere gelen Erasmus öğrencilerinin, Türkçe konuşurken ses birimlerinde yaşadıkları problemler üzerine yapılan bir çalışmada Türkçedeki “ö, ü, ğ, ı” seslerini doğru ve anlaşılır bir şekilde sesletemediği ifade edilmiştir. Öğrenciler yumuşak g ses birimini “ø, c, g, j, y” değişkenlerine çevirmişlerdir (Tüm, 2014, s. 256, 258). Harfle ilgili diğer tespitler şu şekildedir:

“Öğrenciler özellikle /ğ/ harfinin kendi dillerinde ya da öğrendikleri diğer yabancı dillerde olmamasından dolayı /yumuşak g/ üzerindeki işareti önce algılayamadıklarını ve bu yüzden de kendi dillerindeki gibi seslettiklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler daha sonraki öğrenme sürecinde de /ğ/ harfinden önceki ya da sonraki hangi sesin uzatılması gerektiği konusunda tereddüt etmişler ve bu nedenle /ğ/ harfi Türkçede en son öğrenilebilen harflerden birisi olmuştur.” (Tüm, 2014, s. 262).

Yukarıda konuyla ilgili yer verilen ilgili on sekiz çalışmanın ortak noktası, yumuşak g sesinin seslendirilmesinde, okunmasında ve yazımında sorunlar yaşandığı yönündedir. Belki de bu sesin ve harfin özelliklerinden kaynaklanan sorunlar vardır.

2. TARİHİ SÜREÇTE YUMUŞAK G (Ğ)

Türkçe konuşurları tarih boyunca birçok alfabe kullanmışlardır. Yumuşak g sesi Türkiye Türkçesinin tarihî dönemlerinin alfabelerinde ayrıca günümüz Batı Türkçesinin diğer kolları olan Azerbaycan, Türkmen ve Gagavuz Türkçesi alfabelerinde sorgulanmıştır. Harfin ne zaman ve nasıl bir ihtiyaçtan çıktığı Batı Türkçesinin hangi dönem ve lehçelerinde bulunduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Orhun Türkçesinde çağdaş Türkiye Türkçesindeki “c, f, ğ, h, j, v” harfleri bulunmamaktadır (Ata, 2018, s. 79).

Uygur Türkçesi için Uygur, Soğd ve Mani alfabeleri kullanılmıştır. Bunlarda yumuşak g bulunmamaktadır (Gabain, 1995, s. 10).

Karahanlı Türkçesinde “yumuşak g” yoktur. Arapça “gayın” harfi “ğ” şekliyle art damak ünsüzü olarak alfabede bulunmaktadır. Karahanlı döneminde bu sesle ilgili olarak bazı sözcüklerde “g/ğ>w” değişimi görülmektedir: kogurmaç>kawurmaç ‘kavrulmuş buğday’, koğışa>kowşa-> ‘koğuş ağacı dalı ile cilalamak’ (Hacıeminoğlu, 1996, s. 4-7).

Eski Anadolu Türkçesi döneminde de yumuşak g yoktur. Gayn harfi (ğ) ve kef harfi (g) bulunmaktadır (Öztürk, 2017, s. 12). Çalışmada sözcük sonundaki bu seslerin bu dönemde düştüğü de dile getirilmektedir. Ara safhaları tespit edilememekle birlikte sondaki bu harflerin düşmesi “başlığ>başlığ>başlıw>başlıw>başlı” şeklinde sözcüklerin son ünlüsünde yuvarlaklaşmaya neden olmuştur, denilmektedir: Sözcük sonundaki ğ ve g’nin düştüğü ve yuvarlaklaşmanın olmadığı “acığ>acı” gibi örnekler de vardır (Öztürk, 2017, s. 46).

Osmanlı Türkçesinde yumuşak g yoktur. Gayın harfi, günümüzde yumuşak g ile ifade edilen bazı sözcüklerin yerine kullanılmaktadır (Ergin, 1995, s. 5).

Batı Türkçesi ya da diğer bir deyişle Oğuz Türkçesinin günümüz alfabelerine bakıldığında Gagavuz ve Türkmenistan Türkçesi alfabelerinde yumuşak g’nin bulunmadığı görülmektedir (Ercilasun, 1996). Gagavuzlar birkaç farklı Latin alfabesi kullanmışlar ama bunların hiç birinde yumuşak g’ye yer vermemişlerdir (Şirin, 2003, s. 250). Türkmenistan’ın Latin kökenli alfabesinde yumuşak g bulunmadığından Türkiye Türkçesinde iç seste yumuşak g kullanılan sözcükler Türkmenistan Türkçesinde “v” olarak yazılmaktadır: böğür>bövür, tuğlu>duvlu, düğme>düvme, düğüm>düvün, göğüs>gövüs (Buran ve Alkaya, 2018, s. 106).

Azerbaycan Türkçesindeki yumuşak g Türkiye Türkçesindekinden farklıdır. Azerbaycan Türkçesinde yumuşak g’nin “art damak, boğaz” şeklinde açıklanan tek çıkış yeri vardır (Yalçın, 2021, s. 77). Bu yumuşak g, sözcük ortasında ve tek hecelilerde sözcük sonunda bulunabilmektedir. Çıkış yeri de göstermektedir ki “kalın ünlülerle” aynı hecede kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesinde yumuşak g sesinin ikinci çıkak yeri olan “dil-diş” çıkışı Azerbaycan Türkçesinde yoktur. İnce ünlüler yanındaki

yumuşak g, Azerbaycan Türkçesinde hem yazıda hem seslendirmede “y” olmaktadır. Bu ses değişim g>(ğ)>y başlığı altında şu örneklerle gösterilmiştir: déyil, öyren-, böyrek, düyün, düyme, eyir-, döy- (Yağın, 2021, s. 147). Buradan da anlaşılmaktadır ki Batı Türkçesinin sadece Türkiye Türkçesi kolunda “dil-diş” çıkaklı yumuşak g bulunmaktadır. O hâlde neden Türkiye Türkçesinde ön çıkaklı yumuşak g bulunmaktadır?

1860’larda Osmanlıda başlayan alfabe tartışmalarına, eğitimciler, yazarlar, şairler, dil uzmanları ve siyasetçiler başta olmak üzere toplumun farklı kesimleri katılmış; kimi islah etmeyi kimi de değiştirmeyi savunmuştur. Bu süreç 1928’de tamamlanmıştır. Hatta alfabe öğretmek için kurulan Millet Mektepleri de 1935’e kadar bu işle uğraşmıştır (Tongul, 2004). Okumayı ve yazmayı kolaylaştırmak, aynı zamanda Latin alfabesine geçen Azerbaycan Türkleri ile bağı koparmamak gibi amaçlarla yapılan bu çalışmada yumuşak g’nin durumu nedir?

Türkiye Türkçesi Latin alfabesi çalışmaları yapılırken Hidayet İsmail’in projesinde, İ. Necmi Dilmen’in projesinde ve Dil Encümeninin ilk hazırladığı taslakta yumuşak g harfi yoktur (Şirin, 2003, s. 456-460). 1 Kasım 1928’de Türkiye Türkçesinde kullanılmak üzere kabul edilen Latin alfabesinin ç, ğ, ı, ö, ş, ü harfleri Türkçeye özgü olarak alfabede yer almıştır. Yumuşak g harfi de böylece Türkçe için kullanılan bir alfabede yer almıştır. Öyle anlaşılıyor ki yumuşak g harfi son anda alfabeye girmiştir.

Jean Deny, 1925’te hazırladığı ses bilgisiyile ilgili kitabında g ünsüzünün kendinden önce ünlü bulunduğu “y” ünsüzüne dönüştüğünü “eger>eyer, begenmek>beyenmek, egmek>eymek, beg>bey” gibi çok sayıda örnekle göstermiştir. Bahsi geçen ünsüzün “gerçek” sözcüğünde olduğu gibi sözcük başında ve “gölge” sözcüğünde olduğu gibi bir ünsüzden sonra geldiğinde “g” şeklinde okunduğunu ifade etmiştir (Deny, 2012, s. 47-49). Bu çalışmada yer alan örneklerden de anlaşılmaktadır ki g harfi yumuşak g’ye değil y harfine dönüşmektedir.

Yumuşak g ünsüzü alfabede önüne bir sıfat getirilerek adlandırılan tek harftir. Hiçbir sözcük bu harf ile başlamamaktadır. İki farklı çıkacağı vardır. Yumuşak g alfabeğe girmiş fakat yumuşak g sesinin var olup olmadığı da tartışmalara neden olmuştur.

3. YUMUŞAK G (Ğ) SESİYLE İLGİLİ TARTIŞMALAR

Karaağaç, seslerin çıkarılışında kişisel farklılıkların rol oynadığı bu farklılıkların da kısmen ses organlarının gelişme derecesine bağlı olmakla beraber büyük ölçüde çocukluk döneminde anlamlı sözler öğrenilirken çocuğa verilebilen yardıma dayandığını ifade etmiştir. Seslerin çıkarılışında harflerin sesli ve sessiz oluşu da rol oynamaktadır. Bazı seslerin çıkarılışı kolayken bazı seslerin doğası gereği çıkarılışı zordur. Çıkarılması zor olan seslerin başında ğ, g, z, v, d ve s gelmektedir (Karaağaç, 2013, s. 92).

Özkan, ön damak çıkaklı yumuşak g için şu değerlendirmeleri yapmıştır: “Türkçede ön ses olarak hiç bulunmaz ancak iç ses olarak bulunur. Pek çok kelimedede /ğ/’nin sızıcılığının giderek eriyip /y/ ve /v/ sesine dönüştüğü görülür: döğ->döv-, koğ->kov-, oğ->ov-, öğün>övün, iğne>iyne, koğuk>kovuk, öğle>öyle (vakit), söğ->söv- gibi.” (Özkan, 2001, s. 99).

Deneyisel ses bilimi uzmanları, yumuşak g sesinin birçok sözcüğün söylenişinde çıkarılmadığını ve bu sesin kendinden önceki ünlünün uzamasına neden olduğunu ifade etmişlerdir. Aksan, onların aksine “koğuş” kelimesinde olduğu gibi bu sesin çıkarıldığı görüşünü dile getirmiştir (Aksan, 2020, s. 34). Dikkat edilirse Aksan’ın varlığını savunduğu kalın ünlülerin yanında bulunan art çıkaklı yumuşak g sesidir. Bu çalışmada art çıkaklı yumuşak g ile ön çıkaklı yumuşak g ayrılmıştır. Çalışma ön çıkaklı yumuşak g’nin varlığını sorgulamaktadır.

Yumuşak g sesinin sözcüklerde eridiği görüşünü öne sürenlerden biri de Banguoğlu’dur: “ğ harfi çok yerde sesteş değerini kaybetmiş, erimiş veya yalnız kendisinden önceki sesliyi uzatmaya yarar olmuş bir ses temsil etmektedir: yağ>yaa, çiğ>çii, sığır>sır, değirmen>deirmen ağlamak, doğru, olduğu, sevdiğim, alacağı gibi” (Banguoğlu, 1986, s. 8). Banguoğlu, verdiği örnekler içerisinde “değirmen” sözcüğündeki yumuşak g sesinin eridiğini ve sözcüğün “deirmen” şeklinde söylendiğini yazsa da bu bilgi tartışmaya açıktır. Sözcüğün “deyirmen” şeklindeki telaffuzunun daha yaygın olduğu düşünülmektedir.

Banguoğlu yine “k, g ve ğ” seslerinin dil sırtının arka yanı ile art damak arasındaki bir boğumlanma noktasından çıktığını, bunlara art damak sesteşleri dendiğini; g, ğ ve y seslerinin ise dil sırtının ön tarafı ile ön damak arasında meydana gelen bir boğumlanma noktasından çıktığını bunlara da ön damak sesteşleri adının verildiğini dile getirmiştir (Banguoğlu, 1986, s. 21).

Coşkun, yumuşak g'nin kendinden önceki ünlüyü uzatma özelliği nedeniyle Türkçeye sekiz uzun ünlü kazandırdığını ve bunun Türkçe için zenginlik olduğunu ileri sürmüştür (Coşkun, 1999, s. 43-44).

Böler, ünlü uzaması başlığı altında erime, ünlü kaynaşması ve büzülme gibi nedenlerle ikincil ünlü uzaması meydana geldiğini ifade etmiştir. Erime ile ilgili verilen örnekler içerisinde doğru > döru, iğde > ide, sağlık > sâlık, oğlum > ölüm gibi sözcükler; büzülmeyle ilgili örnekler arasında kurbağa > kurbâ, aşığı > aşşâ, yoğurt > yört gibi sözcükler yer almıştır (Böler, 2020, s. 148-149).

G, ğ, k ünsüzleri damak ünsüzleri olup her birinin iki boğumlanma noktası vardır. Birinci boğumlanma yeri “gurbet, doğru, oku” sözcüklerinde olduğu gibi büyük dilin kökü ile art damak arasındadır. İkinci boğumlanma noktası ise “göl, güğüm, eğiş” sözcüklerinde olduğu gibi büyük dilin ön bölümü ile ön damak arasındadır (Ediskun, 1999, s. 72). Ediskun, Batı Türkçesinde başlıca ses değişimleri başlığı altında g-ğ>y değişiminin beg>bey, egdi>eğdi, degül>değil gibi az sayıda sözcükte görüldüğünü ifade etmiştir. Yine ğ>v değişiminin güğercin>güvercin, tağuk>tavuk, kılağuz>kılavuz, koğan>kovan, döğen>döven gibi çok sayıda sözcükte görüldüğü dile getirmiştir (Ediskun, 1999, s. 77).

Yumuşak g ile ilgili farklı bir görüş de Eker tarafından dillendirilmiştir. Eker, yumuşak g'nin ñ ve x'le birlikte ön ve art ünlülerle kullanılan alt ses birimleri olduğunu, yumuşak g'nin yarı ünlü olduğu ve kendisinden önceki ünlünün uzamasına neden olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca yazıda gösterilen yumuşak g'nin söylenmediği savının yaygınlığından bahsederek bu sorunun çözümünün laboratuvar ortamındaki incelemelerle netleşeceğini ifade etmiştir (Eker, 2019, s. 208).

Sözcüklerdeki yumuşak g'nin v şeklini alması bazı araştırmacılar tarafından iki şekilde açıklanmaktadır. Birincisi “öğmek>övmek, döğmek>dövmek, güğercin>güvercin, güyegü>güveyi” sözcüklerinde görülen g, ğ(y)>v değişimidir. İkincisi ise birincide olduğu gibi yuvarlaklaşmanın etkisiyle “koğmak>kovmak, oğmak>ovmak, kılağuz>kılavuz” sözcüklerinde de görülen ğ>v değişimidir. İkincisi, kalın ünlülerin yanındaki ğ sesinde meydana gelen değişikliklerdir (Ergin, 2009, s. 88).

Akustik analitik yöntemle de yumuşak g sesi sorgulanmıştır. Sorgulanan 127 sözcükte yumuşak g'ye ait herhangi bir görsel ya da niceliksel ize rastlanmadığı ve yumuşak g'nin yanındaki sestem ayrılmasının mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır. Yumuşak g'nin “ünlü+ğ+ünsüz” ve “ünsüz+ünlü+ğ+ø” yapısı içerisinde kendinden önceki ünlüyü uzatma işlevi gördüğü, “ünlü+ğ+ünlü” yapısında ünlüyü uzattığı varsayılsa da iki ünlüyü birbirine ulaması şeklinde yorumlanabileceği dile getirilmiştir (Davutoğlu, 2011, s. 16).

“Bunun yanı sıra ğ, birçok sözcükte uzatma, bağlama işlevinin dışında bir etki yaratmaktadır. ‘Eğitim, eğer, değişim, eğilim, seğirme’ gibi sözcüklerde iki e veya ‘e-i’ arasında kalan ğ, kendinden önceki i’yi uzatmamakta, yerini artikülasyon bakımından i ile çok yakın özellikler taşıyan y sesine bırakabilmektedir. Bu tür sözcükleri y ile telaffuz etmeyen kişilerde ise, ‘e-i’, ‘e-e’, ‘e-i’ ünlülerinin yine birbirine ulandığı/bağlandığı görülecek, ğ'nin kendinden önceki ünlüye bir uzatma etkisi yapmadığı gözlenebilecektir.” (Davutoğlu, 2011, s. 16).

Tüm bu çalışmalar göstermektedir ki ön çıkaklı yumuşak g sesi, genel itibarıyla y sesine dönüşmüş şeklidir.

4. YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YUMUŞAK G (Ğ)

Yabancılar için hazırlanan Türkçe öğretimi ders kitaplarında yumuşak g, harflerin öğretimi dışında ünsüz yumuşaması ve ses olayları konularında da yer almaktadır.

Türkçe Yedi İklim A1 Ders Kitabı'nda harfler öğretilirken “ğ (yumuşak g) şeklinde yazılmış ve boğa fotoğrafı altında “boğa, öğrenci ve yağmur” sözcüklerine yer verilmiştir. Ünsüz yumuşamasının anlatıldığı sayfada ise “çiçek>çiçeği” sözcüğündeki ses değişimine yer verilmiştir (Gültekin ve diğ., 2015, s. 13, 50).

Yeni Hitit Yabancılar için Türkçe A1 Ders Kitabı'nın ilk konusu alfabedir. Bu bölümde CD' den dinlenen harfler tekrar edilmektedir. Kitabın sonunda Dil Bilgisi Desteği başlığı altında ünsüz yumuşaması olayına kısaca yer verilmiş ve “ayakım” sözcüğünün “ayağım” şeklinde yazılması gerektiği örnek olarak gösterilmiştir (TÖMER, 2014, s. 6, 178).

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda harfler öğretilirken “Ğ: ağaç” örneğine ve harflerle ilgili çeşitli etkinliklere yer verilmiştir. Dinleyip yazalım etkinliğinde yumuşak g harfine yer verilmemiştir. Ünsüz yumuşaması notu altında da “ağaç+a>ağaca” örneği verilmiştir (Bölükbaş ve diğ., 2014, s. 12, 13, 44).

Yabancılar için hazırlanan Türkçe öğretimi kitaplarında genel olarak harfler kısmında, ünsüz yumuşaması kısmında, bazılarında dinleme etkinliğinde ve bazılarında ise dil bilgisi kısmında kısa açıklamalar ve örnekler yer almaktadır. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yumuşak g'nin öğretimini kolaylaştıracak bir çalışmaya kaynaklarda rastlanmamıştır.

Sonuç

1. Yabancılar Türkçe öğretiminde en çok zorlanılan harfler diğer alfabelerde pek bulunmayan “ğ, ş, ç, ı ve ü” harfleridir. Çalışmanın konusu olan “yumuşak g” *yanlış olarak* “k, g, y” şekillerinde yazılabilmekte ve “ø, c, g, j ve y” şekillerinde telaffuz edilebilmektedir.

2. Türkçe okunduğu gibi yazılan ve yazıldığı gibi okunan bir dildir. Okunuşu ve yazılışı farklı olan dillere nazaran bu özelliği nedeniyle Türkçe daha kolay ve daha kısa sürede okunup yazılabilmektedir. Yumuşak g'de yaşanan problemlerden biri yazıldığı gibi okunmamasıdır. Diğer harfler gibi bir adı olmayan, bir kelime ile nitelendirilerek adlandırılan yumuşak g, sözcüklerin başında da yer almamaktadır. Okunuşuyla ilgili de birinci madde de ifade edildiği gibi bu harf Türkçenin genel ilkelerinin dışına çıkmıştır. Yapılması gereken bu ses ve harfi Türkçenin genel ilkeleri içine çekmektir. Böylece seslendirilmesi de yazımı da okunması da kolaylaşacaktır. “En iyi imla, hiç şüphesiz ki en kolay olan imladır.” (Özkan, 2001, s. 54).

3. Osmanlı Türkçesinin son dönemlerinde ve Türkiye Türkçesinde g seslerinin sesletiminde değişim olmuştur. Bu değişimlerden biri yumuşak g olarak adlandırılmıştır. Ergin, yumuşak g'nin günümüzde y'den ibaret olduğunu yumuşak g ile yazılması ise menşeyini hatırlatmak için başvurulan bir yazım olayı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bu değişimi gösteren beg>bey, tüg>tüy gibi sözcüklerde de bu yazım olayının gözetilmediğini ifade etmiştir (Ergin, 2009, s. 86).

4. Bir dilde söyleyiş de yazım da durağan değildir. Bununla birlikte söyleyişin yazıdan daha hızlı değiştiği de bir gerçektir. Yumuşak g için düşünüldüğünde söyleniş değişen bu harf yumuşak g olarak yazılmaya devam edilmeli mi? “Aslında göreneğe uyan yazılışı ayrıntılı kurallar ve ister istemez az çok îndi kılavuzlarla doldurmak mümkün değildir. Yeni Türkçenin bugün için henüz söyleyişe yakın yazısında da bazı farklı kullanışlar olacak ve belki kural değişiklikleri de yapılacaktır.” (Banguoğlu, 1986, s. 9). Banguoğlu'nun dile getirdiği bu görüşten hareketle Türkçe için bir tercih yapılmalı, bir karar verilmelidir.

5. Yumuşak g ünsüzünün fonetik analizini yapan araştırmacılar, çalışmalarında şu görüşe de yer vermişlerdir: “Yazı diliyle ilgili olarak ise, bu sesin hiç çıkmadığı noktalarda yazıda gösterilmemesi gibi bir durumdan bahsedilemez. Ancak herkes tarafından /y/ veya /v/ olarak sesletilen /ğ/'lerin söylendiği gibi yazılması düşünülebilir.” (Kılıç ve Erdem, 2008, s. 2825). Aslında daha önce yumuşak g olan bazı sözcüklerde “Türk öğün çalış güven!” ifadesindeki “öğün” sözcüğünde de görüldüğü gibi yumuşak g, v harfine evrilmiştir.

6. Yumuşak g'nin bu hâli yazımda ve telaffuzda karışıklıklara neden olmaktadır. Değil sözcüğü yedi farklı şekilde telaffuz edilmektedir: değil, deel, deil, diğil, deyil, diyil, diil (Yaman, 2013, s. 72). Bunun temel nedeni yumuşak g'nin y olarak söylenmesi, düşürülmesi, önünde ve ardındaki ünlülerin değiştirilmesidir. Benzeri durumların başka sözcüklerde de olduğu bilinmektedir ve bunun artacağı da olasıdır.

7. Yumuşak g sesi alfabede bulunduğu sürece bunun yabancılara öğretiminde zorlanılacağı araştırmalarla tespit edilmiştir. Öğreticilerin bu durumun bilincinde olarak ses ve harfle ilgili bir düzenleme yapılmadığı müddetçe bu harf ve sesin öğretimine özel önem göstermesi gerekmektedir. Ayrıca ders materyalleri, yumuşak g ünsüzünün doğası gereği öğretimindeki güçlükler dikkate alınarak hazırlanmalı hatta ders materyallerinde bu ses ve harfe kısa bir bölüm ayrılmalıdır.

8. Ön damak yumuşak g’si ve art damak yumuşak g’si ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Ön damak yumuşak g’si bazı kaynaklarda erimiş bir ses olarak görülüp kendinden önceki ünlüyü uzatma işlevi gördüğü söylense de aslında daha çok y olarak telaffuz edilmektedir. Dolayısıyla ön damak yumuşak g’si “y” olarak söylendiğinde art damak yumuşak g’si -ği şeklinde kalın bir g olarak kalacaktır.

9. Yazıldığı gibi okunması Türkçenin öğretimini kolaylaştıran bir özelliktir. Zaman zaman dilin bu özelliğini dikkate almayan müdahaleler ya da dilin doğal gelişimi, yazım ile söyleyiş arasında farklılıklara neden olmaktadır. Bu durum Türkçenin öğretimini zorlaştıran bir özellik olarak öğretici ve öğrencilerin karşısında durmaktadır. Bunların tespit edilerek çözümlenmesi Türkçenin kolay öğretilbilir yönünü güçlendirecektir.

Ele alınan ön çıkaklı yumuşak g, Azerbaycan Türkçesinde “y” olarak yazılıp okunmaktadır. Bu yazımın örnek alınması sorunu çözecek bir çıkış noktası olacaktır. Aynı zamanda bu değişiklik Türkiye Türkçesi ile Azerbaycan Türkçesi arasındaki bir yazım farklılığını da ortadan kaldıracaktır: Azerbaycan Türkçesindeki yazım şu şekilde örneklendirilebilir:

“Oyunların təşkili və keçirilməsi Düşənbə şəhərinin İcra Hakimiyyətinin, Müstəqil Dövlətlər **Birliyinin** İcraiyə Komitəsinin, həmçinin Dövlətlərin Parlamentlararası Assambleyasının **dəstəyi** ilə, Tacikistan Respublikasının Mədəniyyət **Nəzirliyi**, Müstəqil Dövlətlər **Birliyinin** üzvləri və Beynəlxalq Delfi Komitəsinin Tacikistan Respublikasındakı müşahidəçiləri tərəfindən gerçəkləşir.” (Azərtac, 2022).

10. Ön çıkaklı yumuşak g, y şeklinde yazıldığında sözcüklerin kökü seçilememesi gibi bir düşünce akla gelebilir. Türkçenin ilk metinlerinde yumuşak g yoktur dolayısıyla son yüz yıllık bir uygulamada görülen imla zorluğu giderilmiş olur. Kaldı ki art damak yumuşak g’si yine alfabede ve yazımda yerini koruyacaktır. “Beg>bey” olduğunda ya da “öğün> övün” olduğunda bir sorun yaşanmamıştır. Tüm bu hususlar dikkate alınarak “öğrenci>öyrenci, değirmen>deyirmen, bildiğin>bildiğin” şeklinde yazılıp okunduğunda da bir sorun olmayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Açık, F. (2008). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *1. Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.
- Aksan, D. (2020). *Her yönüyle dil*. (7. Baskı, C. 2). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktaş, B. (2018). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin sınıf içi kaygı durumlarının değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Aktaş, H. (2021). *Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin yazma başarılarının ve hatalarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi.
- Albayrak, F. (2010). *Türkçe öğrenen Moğol öğrencilerin yazılı anlatım yanlışlarının dil bilgisi açısından değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Altunkaya, H. (2021). Yurt dışında yabancı dil olarak Türkçe öğretmek: sorunlar ve çözüm önerileri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 1-33.

- Alyılmaz, S., Biçer, N. ve Çoban, İ. (2015). Atatürk üniversitesinde öğrenim gören Kırgız öğrencilerin Türkçe Türkiye'ye yönelik görüşleri. *TEKE*, 4(1), 238-338.
- Arslan, M. ve Klicic, E. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisinin gelişiminde karşılaşılan sorunlar: Bosna Hersek örneği. *Kırıkkale University Journal of Social Sciences*, 5(2), 170-182.
- Ata, A. (2018). *Orhun Türkçesi*. Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Azərtac. (2022). Azərbaycan Gənclərin XVI Delfi Oyunlarında Təmsil Olunur. *Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyi*, https://azertag.az/xeber/Azerbaycan_Genclerin_XVI_Delfi_Oyunlarinda_temsil_olunur-2335634 adresinden 11.10.2022 tarihinde alınmıştır.
- Banguoğlu, T. (1986). *Türkçenin grameri*. (2. Baskı). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Başar, U. (2019). *İran'da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Böler, T. (2020). *Türkiye Türkçesi ses bilgisi*. Kesit.
- Bölükbaş, F., Gedik, E., Gönültaş, G., Keskin, F., Fazilet Özenç, H. T., ve Ünsal, G. (2014). *İstanbul yabancılar için Türkçe ders kitabı a1*. (F. Aslan, ve F. Keskin, Dü). Kültür Sanat Basımevi.
- Buran, A. ve Alkaya, E. (2018). *Çağdaş Türk yazı dilleri 1*. (A. Buran, ve M. M. Tulum, Dü). Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Coşkun, V. (1999). Türkiye Türkçesinde ünlüler ve ünsüzler. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 47, 41-50.
- Çelik Yıldız, Ö. (2019). *İlkokul öğretmenlerinin ana dili Türkçe olmayan öğrencilere Türkçe öğretimine ilişkin deneyimleri: bir olgubilim çalışması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bayburt Üniversitesi.
- Çiftçi, Ö. ve Demirci, R. (2019). Alfabe farklılıklarının yabancılarla Türkçe öğretiminde etkisi. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 7(19), 96-127.
- Davutoğlu, A. Y. (2011). Yumuşak g ünsüzünün akustik analiz yöntemiyle sorgulanması. *konservatoryum*, 1(1), 21-38.
- Deny, J. (2012). *Türk dil bilgisi*. (1. Baskı). (A. Benzer, Dü., ve A. U. Elöve, Çev.). Kabalcı Yayınevi.
- Ediskun, H. (1999). *Türk dilbilgisi*. (6. Baskı). Remzi Kitabevi.
- Eker, S. (2019). *Çağdaş Türk dili* (12. Baskı). Grafiker Yayınları.
- Er, O., Biçer, N. ve Bozkırlı, K. Ç. (2012). Yabancılarla Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlarla ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi. *TEKE*, 1(2), 51-69.
- Ercilasun, A. B. (1996). *Örneklerle bugünkü Türk alfabeleri*. Kültür Bakanlığı.
- Ergin, M. (1995). *Osmanlıca dersleri*. (18. Baskı). Boğaziçi Yayınları.
- Ergin, M. (2009). *Türk dil bilgisi*. Bayrak Basım Yayım Dağıtım.

- Gabain, A. V. (1995). *Eski Türkçenin grameri*. (2. Baskı). (M. Akalın, Çev.). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gültekin, İ., Kalfa, M., Atabey, İ., Mete, F., Eryiğit, A. ve Kılıç, U. (2015). *Yedi İklim Türkçe A1*. (E. Barın, Ş. Çobanoğlu, Ş. Ateş, M. Balcı ve C. Özdemir, Dü). Yunus Emre Enstitüsü.
- Hacıeminoğlu, N. (1996). *Karahanlı Türkçesi grameri*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Işık, P., ve Işık, Ö. F. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Çinli öğrencilerde alfabe sorunu: Zhejiang uluslararası çalışmalar üniversitesi örneği. *ESTÜDAM Eğitim Dergisi*, 5(1), 1-12.
- Kara, M. (2013). Zenica üniversitesi Türkoloji bölümündeki Boşnak öğrencilerin Türkçe metin okumadaki sorunları. *Turkish Studies*, 8(4), 939-950.
- Karaağaç, G. (2013). *Türkçenin dil bilgisi*. Akçağ Yayınları.
- Kaya, E. B. (2019). Suriyelilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları dil sorunları. *International Journal of Teaching Turkish as a Foreign Language*, 2(1), 73-92.
- Kılıç, M. A. ve Erdem, M. (2008). Türkiye Türkçesindeki yumuşak g ünsüzünün fonetik analizi. *VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı*, Ankara, Türkiye.
- Kumsar, E. ve Kaplankıran, İ. (2016). Kazakların Türkiye Türkçesi öğreniminde yaptıkları yanlışlıklar ve bu yanlışlıkların düzeltilmesine yönelik öneriler. *Diyalektoloji*, (12), 81-103.
- Özdemir, V. ve Yazıcı, M. H. (2017). Araplara Türkçe öğretiminde alfabe sorunu: İskenderiye örneği. *ULUTURKAD*, 2(1), 55-70.
- Özkan, M. (2001). *Türkçenin ses ve yazım özellikleri*. Filiz Kitabevi.
- Öztürk, E. (2017). *Eski Anadolu Türkçesi*. Akçağ.
- Şengül, K. (2014). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde alfabe sorunu. *TEKE*, 3(1), 325-339.
- Şirin, H. (2003). *Türkçenin ses bilgisi tarihi üzerine bir deneme*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ege Üniversitesi.
- Tongul, N. (2004). Türk harf inkılabı. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 9(33), 103-130.
- TÖMER. (2014). *Yeni Hitit yabancılar için Türkçe ders kitabı A1 A2*. TÖMER.
- Tüm, G. (2014). Çok uluslu sınıflarda yabancı dil Türkçe öğretiminde karşılaşılan sesletim sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 255-266.
- Yalçın, S. K. (2021). *Azerbaycan Türkçesi grameri*. Kesit Yayınları.
- Yaman, E. (2013). Türkiye Türkçesinde güncel söyleyiş sorunları ve dil yanlışları. *Türk Dili*, V (735), 67-73.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Dr. Öğr. Üyesi Ünal KALAYCI

Diğer Yazarlar / Other Authors: Öğr. Gör. Mehtap DEMİR

Yazar Katkı Oranı Beyanı/Author Contribution Rate: Araştırmacılar çalışmaya eşit oranda katkı yapmışlardır.

Çatışma Beyanı / Conflict Statement: Çatışma Beyanı / Conflict Statement: Yazarlar bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkilerinin bulunmadığını, herhangi bir çıkar çatışmalarının olmadığını beyan etmişlerdir.

Etik Beyanı / Ethical Statement: Yazarlar bu makalede “Etik Kurul İzni”ne gerek olmadığını beyan etmişlerdir.

Destek ve Teşekkür / Support and Thanks: Yazarlar bu çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmadığını beyan etmişlerdir.

Yayımlanan makalede araştırma ve yayın etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)’nin editör ve yazarlar için yayımlanmış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.